

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การปรับตัวของชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทในภาคเหนือ : กรณีบ้านบัว
 อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นางสาวจุฑารัตน์ เมืองแก้ว

ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาอนุกระบบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต	ดวงสา	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยงยุทธ	เปลี่ยนแดง	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.เจ็ดหล้า	สุนทรวิภาต	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการปรับตัวของชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทในภาคเหนือ ในด้านการผลิต ความเชื่อ และความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน รวมถึงเงื่อนไขและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทั้ง 3 ด้าน ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสารและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมในชุมชนช่วงหนึ่ง การรวบรวมข้อมูล ใช้การสนทนาคู่และสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ข้อมูลได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์และนำเสนอแบบบรรยายและอธิบาย ผลการวิจัย สรุปผลได้ดังนี้

การปรับตัวของชุมชน ด้านการผลิต ชุมชนได้สูญเสียที่ดินแก่นายทุนเป็นจำนวนมาก การผลิตทางการเกษตรลดน้อยลง ชุมชนมีการปรับตัวโดยการออกไปประกอบอาชีพรับจ้างและบริการในเมืองมากขึ้น ส่วนการผลิตทางการเกษตรที่ยังมีอยู่จะผลิตพืชเศรษฐกิจ เช่น ถั่วเหลือง หอม กระเทียม เป็นหลัก

ในด้านการปรับตัวของชุมชนด้านความเชื่อนั้น ผู้วิจัยพบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับการผลิต เช่น พิธีกรรมต่าง ๆ ลดลงเป็นปกติภาคกับการสูญเสียที่ดิน พิธีกรรมบางอย่างถูกยกเลิก เพราะไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ พิธีกรรมอื่น ๆ ยังมีการยึดถือและปฏิบัติกันอยู่ในชุมชน แต่ความเชื่อหรือสาระสำคัญที่อยู่เบื้องหลังพิธีกรรมเหล่านั้นถูกละเลย และไม่ได้รับการถ่ายทอดหรือพูดถึงในชุมชน

ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนมีการปรับตัวเป็นชุมชนกึ่งเมือง ประกอบอาชีพนอกบ้าน ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีน้อยลง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนมีลักษณะผิวเผิน ไม่ลึกซึ้ง และมีลักษณะเป็นทางการมากขึ้น กลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ส่วนมากเป็นกลุ่มจัดตั้งโดยหน่วยงานภายนอก และมีลักษณะเป็นทางการมากขึ้น การร่วมกิจกรรมลดน้อยลง

ผู้วิจัยพบว่า เงื่อนไขต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการปรับตัวดังกล่าวข้างต้น มีทั้งเงื่อนไขที่เกิดจากภายนอกชุมชนและเงื่อนไขภายในชุมชนเอง การเติบโตทางเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรม การค้าเสรีและการบริการ ทำให้เกิดการขยายตัวของเมือง มีผลทำให้ชุมชนซึ่งอยู่ใกล้ตัวเมืองสูญเสียที่ดินทำกินและเป็นแรงดึงดูดให้คนเข้าไปประกอบอาชีพรับจ้าง ทำให้ต้องมีการปรับวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม และมีผลกระทบต่อเงื่อนไขภายใน อันได้แก่ องค์กรและผู้นำชุมชนที่ไม่สามารถคงความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นของชาวบ้านอย่างเดิมได้ กลุ่มองค์กรและผู้นำจึงมีการปรับตัวในด้านบทบาทที่ลดความสำคัญลง ไป

Thesis Title Adjustment of Northern Semi-Urban Communities to
Changes : A Case of Ban Bur , Hang Dong District .
Chiang Mai Province

Author Miss Jutarat Muangkaew

M.Ed Nonformal Education

Examining Committee :

Assist.Prof.Dr.Dusit Duongsaa	Chairman
Assist.Prof.Yongyuth Plianpadung	Member
Assoc.Prof. Dr.Cherdla Soontornvipart	Member

Abstract

This study is a case study on the adjustment of a semi-urban semi-rural community in northern Thailand with regards to production, beliefs, and family and community relationships. Conditions and factors involved in the three-pronged adjustment are also taken into account. The researcher collected data through documentary review as well as actual fieldwork. Data-collecting techniques included personal conversation, informal interviews, participant and non-participant observation. Collected data was verified, analyzed, and presented in a descriptive and explanatory manner.

Important findings are as follows :

Regarding production, the community had lost a large amount of land to the rich land developers, thus resulting in reduced agricultural production. The community members therefore adjusted by venturing out to town to work as labourers or in the service sector. Those who remained in the community as farmers shifted to growing such

cash crops as soya beans, shallots and garlic.

With regards to the community's adjustment on beliefs, it was found that production-related beliefs and rites decreased in proportion to land loss. A number of rites and rituals were no longer in practice as they were not relevant to the people's new way of life. Some of the rites and rituals were still being practiced but the underlying beliefs or concepts were overlooked and were no longer transmitted to the new generation, nor were they even mentioned in the community.

As far as family and community relationships are concerned, the community became more urbanized. Community members were working outside the home and the community. Family relationships decreased. Community relationships were shallow and superficial, even formalized. Community groups and organizations were mostly established by external agencies, and became formal establishments, with less genuine community participation.

The researcher found that factors and conditions causing the above-mentioned adjustments included both external and internal ones. Factors and conditions external to the community were economic growth based on industrial development, free trade, and growth in the service sector. All these led to urban expansion which resulted in land loss in communities close to the city, and lured community members to go work in the city as labourers. Thus it became necessary to adopt a different lifestyle. This in turns impacted on the internal factors and conditions : community organizations and leaders could no longer preserve a strong sense of community relationships among the community members, so they had to adapt themselves and assumed a role that was much less significant than in the past.
